

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ/HAIGAZIAN UNIVERSITY
Հայկական Սփիւռքի Ուսումնասիրութեան Կեդրոն
Armenian Diaspora Research Center
Հայկական Սփիւռք Ա./ARMENIAN DIASPORA I

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆԴՐՍԱՀՄԱՆԱՅԻՆ
ՏԱՐԱԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ
ԱՐԴԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑԱԿԱՆ
ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Գիտաժողովի Նիւթեր
(15-17 Մայիս 2013)

Խմբագրեց
Անդրանիկ Տազէսեան

Haigazian University Press
Պէյրուք 2014

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՄԱՐՄԻՆԻՆ ՓՈՐՁԸ

ԼՈՐԻԿ ՍԱՊՈՒՆՃԵԱՆ-ԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

lorsab@hotmail.com

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ԿԱՌՈՅՑ,
ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՇԽԱՏԵԼԱՈՃ

1988ի երկրաշարժին եւ Արցախեան Պատերազմին պատճառով ու Հայաստանի Հանրապետութեան շրջափակման հետեւանքով ծագած հարցերը համահայկական ջանքերով լուծելու նպատակով, 1992ին Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահին հրամանագրով, «Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի կառոյցը յառաջացաւ: Այնուհետեւ, Լիբանանի մէջ նոյնպէս հիմնուեցաւ Հիմնադրամի Լիբանանի Գործադիր Մարմինը, որ կազմուեցաւ Հիմնադրամի կանոնագրին համաձայն: Լիբանանի Գործադիր Մարմինի անդամ դարձան մէկական ներկայացուցիչ՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութենէն, Լիբանանի Ազգային Իշխանութենէն, Հայ Կաթողիկէ եւ Հայ Աւետարանական համայնքներէն, հայ քաղաքական երեք կուսակցութիւններէն՝ ՀՅԴ, ՄԴՀԿ, ՌԱԿ, բարեսիրական երկու կազմակերպութիւններէ՝ ՀԲԸՄ եւ ԼՕԽ, ինչպէս նաեւ գաղութի գործօն անհատ ազգայիններէ, որոնք կը ներգրաւուին Մարմինն համամտութեամբ, եւ որոնք իրենց մասնագիտութիւններու համաձայն կը նպաստեն Մարմինին աշխատանքներուն:

Մարմինին ներկայ կազմը կը գործէ 2005 Օգոստոսէն ի վեր. այդ թուականէն առաջ գործած են այլ կազմեր: Այսինքն, «Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի հիմնադրութեան առաջին օրերէն, Լիբանան ունեցած է իր համապատասխան մարմնի կազմերը, որոնց անդամները ժամանակի ընթացքին փոփոխութեան ենթարկուած են: Գործած է նաեւ Երկրաշարժի Աղէտեալներուն Օժանդակութեան Մարմինը: Այնուհետեւ, պայմաններու բերումով, երբ Լիբանանի մէջ գործօն մարմնի կազմ մը չէր աշխատեր, «Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի աշխատանքներուն եւ դրամահաւաքներուն

նպաստած են անջատ կազմակերպություններ, ինչպես Լիբանանի ՀՅԴ կառույցը, որ օրին մեծ ներդրում ունեցած է Գորիս-Ստեփանակերտ մայրուղիի կառուցման աշխատանքներուն:

Հիմնադրամի ներկայ մարմինը իր ժողովները կը գումարէ, աշխատանքային գլխաւոր առանցք ունենալով դրամահաւաքները, որոնց նախապատրաստական աշխատանքները կը սկսին դրամահաւաքի թուականէն քանի մը ամիս առաջ, իսկ հետապնդման աշխատանքները կը շարունակուին դրամահաւաքի իրագործումէն քանի մը ամիս ետք եւս:

Մարմինը իր որոշումները կ'առնէ միաձայնութեամբ, իսկ ընդհանուր գործունէութիւնը կը վարէ իր անդամներու սերտ եւ ամբողջական գործակցութեամբ:

Մարմինին բոլոր անդամները կը ծառայեն կամաւոր: Նկատի առնելով աշխատանքի լրջութիւնն ու տարողութիւնը, հաշուապահական կամ գործավարական որոշ աշխատանքներ կը կատարուին կիսաժամ եւ ժամանակաւոր պաշտօնէաներու աջակցութեամբ:

«Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի Լիբանանի կառույցը չունի գրասենեակ: Անցեալին, տարիներով, իր աշխատանքային հանդիպումները գումարած է Ազգային Եղիշէ Մանուկեան Գոլէճին մէջ (Տպայէ): Ներկայիս, նկատի առնելով վայրի յարմարութիւնը, Մարմինը իր ժողովները կը գումարէ Հայ Կաթողիկէ Մեսրոպեան Բարձրագոյն Վարժարանին մէջ (Պուրճ Համուտ):

Լիբանանի Գործադիր Մարմինը իր կազմութեան առաջին օրէն կը գործակցի գաղութիս եկեղեցական, քաղաքական, հասարակական, բարեսիրական կազմակերպություններուն, եւ տեւական կապի մէջ է անոնց հետ: Ամէն տարի, տարեկան դրամահաւաքի նախօրեակին, Մարմինը պաշտօնական նամակներով կը դիմէ հոգեւոր պետերուն եւ պատկան մարմիններուն, տեղեկութիւններ փոխանցելով տարուան ծրագիրներուն մասին: Այցելութիւններ կը տրուին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. կաթողիկոսին, Գերերջանիկ Ներսէս

Պետրոս ԺԹ. Հայ Կաթողիկէ պատրիարքին եւ Մերձաւոր Արեւելքի Հայ Աւետարանական Եկեղեցիներու Միութեան նախագահ Վերապատուելի Մկրտիչ Գարակէօզեանին, ինչպէս նաեւ Լիբանանի մէջ Հայաստանի Հանրապետութեան դեսպանին: Կապ կը հաստատուի նաեւ լիբանահայ երեք համայնքապետերուն հետ, խնդրելով անոնց օրհնութիւնն ու օժանդակութիւնը՝ իրենց հովանիին ներքոյ գործող դպրոցներուն եւ մարմիններուն ճամփով դիւրացնելու Մարմինն աշխատանքները:

Մարմինը իր յղած պաշտօնական նամակներուն կողքին, դրամահաւաքի նախօրեակին կը հրապարակէ պաշտօնական հաղորդագրութիւն, կը պատրաստէ թերթիկներ, պրակներ, որմագդեր եւ քարոզչական նիւթեր, ինչպէս՝ տեսանիւթեր, եւ զանոնք հանրութեան սեփականութիւնը կը դարձնէ: Թերթերուն մէջ լոյս կը տեսնեն յօդուածներ, ծանուցումներ եւ տեղեկատուական գրութիւններ: Գաղութիւս բանաւոր մամուլը տեղ կու տայ նաեւ Հիմնադրամի գործունէութեան, եւ զանազան յայտագիրերով, հարցազրոյցներով, ծանուցումներով եւ երգերով լուսարձակի տակ կ'առնէ Հիմնադրամին տուեալ տարուան ծրագիրը:

Ինչպէս արդէն ծանօթ է, Մարմինը տարեկան պարբերականութեամբ կը կատարէ մէկ դրամահաւաք, որ կ'իրականայ Լիբանանի մէջ գործող բոլոր հայկական վարժարաններուն, եկեղեցիներուն եւ համալսարաններու մէջ տեղի ունեցող հանգանակութեամբ: Վերջին վեց-եօթ տարիներուն, գլխաւոր դրամահաւաքը կը կատարուի ռատիօթոնի ճամփով եւ անհատ բարերարներու դիմելով: 2005էն սկսեալ ռատիօթոնը կը կազմակերպուի Լոս Անճելըսի մէջ ընթացող տարեկան թելեթոնին օրը, որ կը զուգադիպի գոհաբանութեան կամ *thanksgiving*ի տօնին: Լիբանահայութեան հաւաքական ջանքերով հանգանակուած ընդհանուր գումարը կը յայտարարուի նոյն օրը՝ համահայկական թելեթոնի ընթացքին, որ կը պատկերասփռուի հայկական արբանեակային պատկերասփիւռի բոլոր կայաններէն:

Իրաքանչիւր տարի, նախորդ տարուան ստացուած տուեալներուն եւ ձեռք ձգուած փորձառութեան համաձայն, ինչպէս նաեւ «Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի որդեգրած տարեկան գլխաւոր ծրագիրը նկատի ունենալով, Մարմինը կը կողմնորոշուի եւ կ'որդեգրէ իր տարեկան իրագործելի ծրագիրը՝ ըստ գաղութի նիւթական կարողականութեան եւ ռատիօթոնէն ակնկալուած հասոյթին:

Սոյն աշխատանքը հեզասահ ամբողջացնելու համար, Մարմինը տեւական կապի մէջ կը մնայ Հիմնադրամի կեդրոնական՝ Երեւանի գրասենեակին հետ, որ երբեմն յարմարագոյն ծրագիրը Մարմինիս ներկայացնելու համար կը կատարէ քանի մը առաջարկներ: Առաջարկ-ծրագիրերը կը քննուին Մարմինին կողմէ, որ խորհրդակցութիւններէ ետք կը կատարէ ընտրութիւնը:

Ծրագրի իրագործման հանգրուաններուն անմիջականօրէն կը հսկեն Երեւանի գրասենեակի աշխատակիցները, իսկ Մարմինը անոր հետապնդումը կը կատարէ հեռակայ կարգով, նամակագրութեամբ, համացանցով, հեռաձայնով եւն.: Մարմինը ընթացող աշխատանքներու մասին հերթաբար տեղեկագիրեր կը պահանջէ Երեւանի գրասենեակէն, որ իր կարգին լուսանկարներով եւ հաշուական պատկերներով պարբերաբար Մարմինիս կը ներկայացնէ ծրագրի զարգացման հոլովոյթը եւ նորագոյն տեղեկութիւնները: Նիւթական բոլոր գործառնութիւնները կը կատարուին դրամատուներու ճամփով, օրինական ստացագիրերու եւ ընկալագիրերու վաւերականութեամբ:

Մարմինի անդամներէն մէկը, ամէն տարի ներկայ կը գտնուի Հիմնադրամի Հոգաբարձուներու Խորհուրդի նիստին, եւ այդ առիթէն օգտուելով կ'այցելէ Մարմինին ստանձնած ծրագիրերու վայրերը, ուր ականատես կը դառնայ իրականացուող աշխատանքին: Ի հարկին, Մարմինը իր անդամներէն մէկը կը գործուղէ՝ զինք ներկայացնելու պաշտօնական հանդիպման, կամ իր որդեգրած ծրագրի մը աւարտէն ետք՝ բացման պաշտօնական հանդիսութեան մասնակից դառնալու համար:

«Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի Լիբանանի Գործադիր Մարմինը, որդեգրած է թափանցիկ աշխատելաճանիկա ամեն տարի մամուլով, յօդուածներու եւ հարցազրոյցներու ճամփով, հրապարակային գեկուցումներով, թէ հրատարակուած պրակներով կամ յատուկ տեսագրութիւններով իր տարեկան հաշուետուութիւնը կը կատարէ իր լուման իրեն վստահած ժողովուրդին:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՄԱՐՄԻՆԻ ԻՐԱԳՈՐԾԱԾ ԾՐԱԳԻՐԵՐ

«Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամը իր գործունէութիւնը սկսաւ առաջին հերթին 1988ի երկրաշարժի աղէտեալներու օժանդակութեամբ եւ աղէտի գօտիի վերակառուցման աշխատանքներով: Այնուհետեւ, Հիմնադրամի գլխաւոր ծրագիրներէն հանդիսացաւ ճանապարհաշինութիւնը, որուն զուգընթաց՝ ան ստանձնեց նաեւ համայնքային զարգացման ծրագրեր՝ կառուցելով ու վերակառուցելով դպրոցներ, բժշկական հաստատութիւններ, ջրամատակարարման ու կազմատակարարման համակարգեր եւն.:

Հիմնադրամը 2005ին Հոգաբարձուներու Խորհուրդի նիստի ընթացքին հաստատեց տարածքային զարգացման «Արցախի Վերածնունդ» ծրագիրը: Խորհուրդը որոշեց 2005ին եւ 2006ին հանգանակուած գումարները յատկացնել Արցախեան Պատերազմին պատճառով մեծ վնասներ կրած ԼՂՀ շրջաններէն Մարտակերտի եւ Հադրութի վերականգնման ու զարգացման: Այսպէս, 2006ին գործնականօրէն սկսան Արցախի Մարտակերտի շրջանի վերականգնման աշխատանքները, որոնք կը ներառէին գիւղատնտեսութիւն, ջրամատակարարում, առողջապահութիւն, դպրոցաշինութիւն: Նման ծրագիրեր նաեւ մշակուեցան Մարտունիի շրջանին համար:

Աւելի ուշ, որդեգրուեցաւ «Սահմանամերձ Գիւղերու Բարգաւաճման Ծրագիր»ը, որ կը ձգտի բնականոն կեանք ապրելու հնարաւորութիւնները ստեղծելով ժողովուրդը կապել

հողին եւ այդ շրջանները վերաբնակեցնելով ապահովել Հայրենիքի անվտանգութիւնը:

«Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի Լիբանանի Գործադիր Մարմնի ստանձնած ծրագիրներն ալ կ'ընթանան նոյն ուղեգիծով: Այսինքն, Մարմինը իւրաքանչիւր տարի կ'որդեգրէ ծրագիր մը, որ կ'իյնայ Հիմնադրամի նոյն տարուան գործունէութեան ընդհանուր ծիրին մէջ:

Ինչպէս ըսինք, Հիմնադրամի Լիբանանի Գործադիր այս մարմնի կազմութենէն առաջ լիբանահայութիւնը մեծ ներդրում ունեցած է Հայաստանի ու Արցախի բարգաւաճման նպաստող ծրագիրներուն, որոնցմէ կ'ընդգծենք 1988ի երկրաշարժէն անմիջապէս ետք օժանդակութիւններն ու աղէտեալ գօտիին մէջ բնակելի շէնքերու կառուցումը, ինչպէս նաեւ 1999-2004 տարիներուն ընթացքին, Հայաստանը Արցախին կապող Գորիս-Ստեփանակերտ մայրուղիի կառուցումը, որուն իրագործման համար լիբանահայութիւնը հարիւր հազարաւոր տոլարներու մասնակցութիւն ունեցած է: Պէտք է անպայման նաեւ նշել Արցախի Հիւսիս-Հարաւ Մայրուղիի կառուցումը, որ «Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամին կողմէ սկսած էր 2000ին: Մայրուղին կ'անցնի Արցախի հինգ շրջաններէն եւ մայրաքաղաք Ստեփանակերտի մօտ կը միանայ Գորիս-Ստեփանակերտ մայրուղիին: 160,3 քլմ. երկարութեամբ մայրուղին կառուցուած է «Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի, բոլոր տեղական մարմիններու (ներառեալ Լիբանանի) հովանաւորութեամբ եւ օժանդակութեամբ:

Այնուհետեւ, 2005-2013 տարիներուն (բացառեալ 2006 թուականէն, երբ Լիբանանի դէմ շղթայազերծուեցաւ իսրայէլեան պատերազմը) Լիբանանի մէջ կատարուած տարեկան դրամահաւաքներուն հանգանակուած գումարները յատկացուեցան հետեւեալ նպատակներուն.-

2005՝ Արարատի Մարզի Մարմարաշէն Գիւղի նոր թաղամասին ջրամատակարարման ցանցի կառուցում: Սոյն նպատակին համար, լիբանահայութեան ջանքերով հանգանակուեցաւ 117,920\$ գումար, որուն 57,780\$ը

յատկացուցաւ այդ ծրագրի իրագործման, իսկ մնացեալ գումարը պահ դրուեցաւ այլ ծրագիրներու յատկացման համար: Տրուած ըլլալով որ առաջին տարին էր, որ կը դիմուէր ռատիօթոնի ճամփով դրամահաւաքի, ժողովուրդին ընդառաջումը ակնկալութիւններէն շատ աւելի մեծ էր, հետեւաբար կարելի եղաւ հանգանակել մօտաւորապէս ծրագրի իրագործման համար յատկացուելիք գումարին կրկնապատիկը: Սակայն վրայ հասաւ 2006ի Իսրայէլի յուլիսեան պատերազմը, որուն հետեւանքով 2006ին Լիբանանի մէջ չկատարուեցաւ տարեկան դրամահաւաքը:

2007 տարուան դրամահաւաքին համար ընտրուեցաւ Արցախի Մարտակերտի Մարզի Մատաղիս Գիւղի մանկապարտէզի նորոգութեան եւ կահաւորման ծրագիրը: Տրուած ըլլալով, որ յետ-պատերազմեան այս տարուան ընթացքին, Լիբանանը կը պարզէր ապահովական եւ քաղաքական ոչ-նպաստաւոր վիճակ, որոշուեցաւ սոյն թուականին, ռատիօթոնը կազմակերպել խորհրդանշական ձեւով միայն երեք ժամ, որուն ընթացքին հաւաքուեցաւ 44,153\$ գումար: Ան ամբողջութեամբ յատկացուեցաւ այս ծրագրին իրագործման: Հանգանակուած այս գումարին կողքին, ծրագրի իրագործման համար յատկացուեցաւ նախորդ տարուան հանգանակուած գումարէն:

2008 տարուան դրամահաւաքին թիրախն էր Տաւուշի Մարզի Նոյեմբերեան Քաղաքի հիւանդանոցի ամբողջական նորոգութեան մասնակցութիւնը, Գերմանիոյ եւ Զուիցերիոյ մարմիններու կողքին: Հաւաքուեցաւ 210,051\$ գումար, որուն 200,000\$ը՝ հիւանդանոցին ամբողջական նորոգութեան: Այս գումարին 100,000\$ը նուիրատուութիւնն էր Լիբանանի օրուան վարչապետ Մաստ Հարիրիին:

2009 տարուան ծրագիրն էր Շուշիի Մեծ Շէն Գիւղի համայնքային կեդրոնի կառուցումը, որուն համար հաւաքուեցաւ մրցանշային 194,753\$ գումար, որուն 100,000\$ը նոյնպէս վարչապետ Մաստ Հարիրիին նուիրատուութիւնն էր որ յատկացուեցաւ 2009ին Սիւնիքի Մարզի Գորիս Քաղաքի «Զանգեզուր» սրտաբանական կեդրոնի կառուցման:

2010 թուականին կարելի եղավ հանգանակել 141,012՝ ի նպաստ Արցախի Մարտունիի Մարզի Սարգսաշէն Գիւղի ջրամատակարարման ցանցի կառուցման:

2011ին Մարմինը որդեգրեց Արցախի Մարտունիի Մարզի Աշան Գիւղի ջրամատակարարման ծրագրի իրագործումը, որուն համար կարելի եղավ գոյացնել 80,000\$:

2005-2013 Շրջանին Գործադիր Մարմնին Հաւաքած Գումարները (\$)

Տարի	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Գումար	117,920	44,153	210,051	194,753	141,012	80,000	108,000	100,000
Ընդհ. Գումար	995,889							

2012ին Հիմնադրամի տարեկան համահայկական դրամահաւաքին հասոյթը պիտի տրամադրուէր Արցախի սահմանամերձ գիւղերու համայնքային կեդրոններու կառուցման ծրագրին, ինչպէս նաեւ սուրիահայութեան, նկատի առնելով սուրիական տագնապն ու սուրիահայութեան բազմազան կարիքները: Արդարեւ, Մարմինը դրամահաւաքէն գոյացած 108,000\$ գումարին 100,000\$ը յատկացուց սուրիահայութեան: Մարմինը իր մօտ ունեցած պահ դրուած գումարները աւելցուց մնացեալ գումարին վրայ եւ յաւելեալ 50,000\$ յատկացուց Արցախի սահմանամերձ գիւղերու համայնքային կեդրոններու կառուցման ծրագրին, մասնակցելով Ասկերանի Շրջանի Խաչմաչ Գիւղի համայնքային կեդրոնի կառուցման ծախսերուն, իսկ 28,000\$ գումար մըն ալ յատկացուց լիբանահայ կրթական հաստատութիւններու, որոնք ընդունած էին մեծ թիւով սուրիահայ աշակերտներ եւ ուսանողներ:

2013ին Հիմնադրամի դրամահաւաքի հասոյթը յատկացուեցաւ Հայաստանը Արցախին կապող Վարդենիս-Մարտակերտ մայրուղիի կառուցման: Սոյն նպատակին համար լիբանահայութիւնը հանգանակեց 100,000\$:

Վերջին ութ տարիներուն՝ 2005, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 լիբանահայութեան հաւաքած ընդհանուր գումարը կը կազմէ 995,889\$: Նշենք, որ իւրաքանչիւր տարուան դրամահաւաքի ընդհանուր գումարի 10% առ հարիւրը Մարմինը կրնայ օգտագործել իր ծախսերը հոգալու համար,

ինչպես՝ տպագրական, լռճիսթիք, գործավարական, քարոզչական, հրատարակչական կամ այլ: Իսկ այլ 10% մը կրնայ յատկացնել գաղութի կամ շրջանի կարիքներուն:

Բնականաբար հնարաւոր չէ յստակ թիւ մը փոխանցել, իւրաքանչիւր տարուան դրամահաւաքի մասնակիցներուն կամ նուիրատուներուն շուրջ, որովհետեւ իւրաքանչիւր վարժարանի, կազմակերպութեան կամ հաստատութեան, հարիւրաւոր կամ տասնեակներով աշակերտներու եւ անդամներու անունները չեն յիշուիր, սակայն անոնց մասնակցութիւնը կ'ըլլայ նշեալ վարժարանի, կամ հաստատութեան անուան տակ, այսինքն իբրեւ մէկ նուիրատու դրամահաւաքին մասնակցած կ'ըլլան հարիւրաւոր հայորդիներ:

Բնական տարուան մը դրամահաւաքի ընթացքին նուիրատուներուն թիւը կ'անցնի հազար անունը:

ՎԵԼՈՒԾՈՒՄ

Վերջին ութ տարիներու փորձառութիւնը մեզի եզրակացնել կու տայ, որ հաղորդակցութեան եւ մասնաւորաբար լսատեսողական միջոցները մեծ ազդեցութիւն ունին դրամահաւաքի ընդհանուր արդիւնքին վրայ:

Պետք է առանձնացնել երեք յատկանշական թուականներ.

Ա. 2005 տարուան ռատիօթոնը: Առաջին անգամ էր որ ռատիօթոն կը կազմակերպուէր գաղութէն ներս: Ժողովուրդը առաջին անգամ նման զօրաշարժի ենթարկուեցաւ: Նախորդ տարուան 33,000\$-ի փոխարէն հանգանակուեցաւ աւելի քան 100,000\$ անսպասելի գումար մը: Պատճառը՝ ձայնասփիւռով կարելի եղած էր հասնիլ համաժողովրդային խաւին:

Բ. 2010ը հետաքրքրական տարի էր, որովհետեւ ռատիօթոնին թուականը զուգադիպեցաւ Թուրքիոյ վարչապետին Լիբանան այցելութեան եւ լիբանահայութեան բողոքի ցոյցերուն, որոնց որպէս արդիւնք Հիմնադրամի նուիրատուներուն թիւը կրեց քառասուն առ հարիւրի աճ մը, հանգանակուած գումարը հասաւ 141,012\$-ի՝ մրցանիշ մը մեր

դրամահաւաքի պատմութեան մէջ: Պատճառը շատ պարզ էր, հակա-Էրտողան քարոզչութիւնը նպաստած էր ռատիօթոնի յաջողութեան: Եղան պարագաներ, երբ մէկ անգամ նուիրատուութիւն կատարողը, անգամ մը եւս նուիրատուութիւն կատարեց, ցոյցէն վերադարձին՝ ընդհանուր մթնոլորտէն ոգէւորուած:

Գ. 2012ի Մ. Նահանգներու տարեկան թելեթոնը զուգադիպեցաւ Լիբանանի անկախութեան տօնին: Մարմինս որոշեց, շաբաթով մը յետաձգել ռատիօթոնը: Մեր ռատիօթոնը տեղի պիտի ունենար Մ. Նահանգներու թելեթոնէն ետք՝ երկրաշարժի տարելիցին զուգադիպող Դեկտեմբեր 7ին: Այլ խօսքով, ընդհանուր մթնոլորտը սերտելու ժամանակ կար: Կացութիւնը ինքզինք պարտադրեց եւ ժողովուրդին փափաքով դրամահաւաքին արդիւնքը ուղղուեցաւ առաջին հերթին սուրիահայութեան՝ հակառակ որ Մարմինը տատամսումի մէջ էր այս առնչութեամբ, քանի որ Մարմինիս համար Արցախն ու Հայրենիքը մի՛շտ եղած էին առաջնահերթութիւն: Ռատիօթոնին նախորդող շաբաթներուն, մասնաւորաբար Մ. Նահանգներու մէջ բողոքի ալիք մը բարձրացած էր, գոր փոխանցողներէն մէկն ալ եղաւ Յարութ Սասունեանը, իր հռչակաւոր յօդուածով՝ «Հալէպը Կ'այրի, Իսկ Մենք Ջութակ Կը Նուագենք. Սթափութեան Կոչ Համայն Հայութեան»¹: Մենք ծանուցումը փորձեցինք շատ չէզոք կերպով կատարել: Սակայն, երբ արդիւնքը եղաւ 108,000\$ի նուիրատուութիւններ եւ նուիրատուութեան խոստումներ, արդէն ունէինք շատ յստակ պատասխան՝ մեր շաբթ մը հարցումներուն: Մարմինը հանրութեան ծանուցած էր նաեւ, որ այս գումարին պիտի աւելցնէ նախորդ տարիներու դրամահաւաքներէն իր մօտ ունեցած պահեստի՝ խնայողական դրամահաշիւէն գումար մը, որպէսզի կարենայ կատարել իր որոշած բոլոր յատկացումները:

Առ այդ, «Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի Լիբանանի Գործադիր Մարմինը որոշեց լիբանահայութեան կողմէ 100,000\$ յատկացնել սուրիահայութեան, 50,000\$՝ Արցախի սահմանամերձ գիւղերու համայնքային կեդրոններու

կառուցման ծրագրին, իսկ 28,000\$՝ լիբանահայ կրթական հաստատություններուն: 14 Փետրուար 2013ին Մարմինը այցելեց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս ՆՍՕՏՏ Արամ Ա. վեհափառին եւ անոր յանձնեց սուրիահայութեան ի նպաստ հանգանակուած գումարին չէքը՝ սուրիահայութեան օժանդակութեան յատուկ դրամատնային հաշիւին փոխանցելու համար:

Վեհափառ Հայրապետը մեծ գոհունակութեամբ ընդունեց «Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի Լիբանանի Գործադիր Մարմինին նախաձեռնութեամբ, սուրիահայ իրենց քոյրերուն եւ եղբայրներուն համար լիբանահայութեան նուիրաբերած այս գումարը: Ան յոյս յայտնեց, որ լիբանահայութեան այս քայլը, օրինակ կը ծառայէ բոլորին՝ նուիրական նոյն ոգիով օժանդակութեան ձեռք երկարելու տազնապահար սուրիահայութեան:

ԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄ, ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ԸՆԴԱՌԱՋՈՒՄ ԵՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾՕՆՆԵՐ

Ա. Հիմնադրամը վաստակած է վաւերականութիւն: Վստահելի աղբիւր է: Ամէն տարի հանրային հաշուետուութիւն կը կատարուի եւ արդիւնքը լուսանկարներով կամ տեսանիւթերով ժողովուրդին սեփականութիւնը կը դառնայ:

Բ. Արցախն ու Հայաստանը միշտ սրտի խօսող թեմա են: Սփիւռքահայութեան եւ մասնաւորաբար լիբանահայութեան համար, հայրենիքի բարգաւաճման նպաստելը թէ՛ ազգային գիտակցութեան դրսեւորում է, եւ թէ՛ զգացական է. լիբանահայութիւնը նոյնիսկ նահատակներ տուած է Արցախի ազատագրութեան համար:

Գ. Մարմինին կառոյցը շատ յստակ է. Մարմինը բաղկացնող իւրաքանչիւր կազմակերպութեան ներկայացուցիչ իր կազմակերպութեան հետ կապն է, ըստ այդմ ալ կը դիւրանայ հաղորդակցական աշխատանքը:

Դ. Մարմինին քարոզարշաւի ձեւը ուղղուած է բոլորին. հոգեւոր պետերուն, դեսպանին՝ յատուկ այցելութիւններով, աշակերտներուն՝ տեղեկատուական պրակներով եւ

որմագրերով (որոնց վրայ գետեղուած իւրաքանչիւր պատկեր վաւերական է):

Ե. Իւրաքանչիւր տարուան դրամահաւաքին կ'որդեգրուին շատ պարզ ու ժողովուրդին համար հասկնալի եւ դիւրընկալ կարգախօսներ: Տեսանիւթերուն կամ պատրաստուած տեսերիզներուն մէջ օգտագործուած լեզուն կ'ըլլայ դիւրամատչելի:

Զ. Սովորական նուիրատուներուն կողքին, կան նաեւ մեծ նուիրատուութիւններ կատարող բարերարներ, որոնց՝ Մարմինի անդամները անձամբ կ'այցելեն կամ ի հարկին կը դիմեն յարգելի միջնորդներու ճամփով:

ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Հիմնադրամի մարմինը այս ամբողջ աշխատանքը կը կատարէ ոչ թէ համացանցի միջոցով, այլ գրաւոր, բանաւոր, լսատեսողական մամուլով, հեռաձայնով կամ դէմ առ դէմ հանդիպումով: Այսինքն, Մարմինը հիմնականին մէջ նորագոյն ընկերային ցանցերը չէ որ կ'օգտագործէ իր քարոզչութեան համար, այլ աւանդական միջոցները, իսկ իր տարեկան դրամահաւաքին համար գլխաւորաբար կը կեդրոնանայ բանաւոր մամուլին վրայ:

Մարմինը համացանցի իր առանձին կայքէջը չունի, որովհետեւ www.himnadram.org կայքէջը կը համարուի Հիմնադրամի պաշտօնական կայքէջը, որուն մէջ յատուկ բաժինով ներկայացուած է Լիբանանը:

Ի տարբերութիւն այլ շրջաններու, *Ֆէյսպուքի* կամ ընկերային այլ ցանցի վրայ Մարմինը իր սեփական էջը չունի: Այդուհանդերձ, Մարմինը ունի այլ կարելոր գործօններ՝ վարկ, վատահութիւն: Այս գործօններուն շնորհիւ ունի ինքնակոչ համակիրներու երիտասարդական խմբակներ, որոնք իրենց նախաձեռնութեամբ կը կատարեն ողջունելի աշխատանք: Արդարեւ, ուսանողներ եւ ազգային գիտակցութիւն ունեցող երիտասարդներ, որոնք հետաքրքրուած են հայրենիքի բարգաւաճման ու զարգացման հիմնահարցերով, ինքնաբոլիս նախաձեռնութեամբ, կամաւորաբար համացանցային

քարոզչությունը կը կատարեն Հիմանդրամին եւ ինքնակամ կը նպաստեն Հիմանդրամին գործունեության իրենց *աշուններով*, կամ զանազան ցանցերու վրայ կատարած գրառումներով: Ասոնք կ'ողողեն համացանցը, ինչպէս որեւէ համահայկական այլ հարցի շուրջ գիտակցութիւն զարգացնելու նպատակով կատարուած գրառումներ (օրինակ Ապրիլեան ոգեկոչումներ, հայ-թրքական արձանգրութիւններու կամ Հրանդ Տինքի սպաննութեան դէմ բողոք եւն.):

Պետք է ընդգծել, նաև, որ Մարմինի ներկայացուցիչը կապի մեջ կը մտնէ համալսարաններու հայկական ուսանողական ակումբներու ներկայացուցիչներուն հետ, եւ իւրաքանչիւր համալսարանի հայ ուսանողութիւն իր հայեցողութեամբ, ուսանողներ՝ իրենց ընտրած ձեւով դրամահաւաքի աշխատանք կը տանին: Վերջին ութ տարիներուն Հայկազեան Համալսարանի մէջ կատարուած կանոնաւոր դրամահաւաքներու կողքին, վերջին քանի մը տարիներուն նկատառելի են մասնաւորաբար Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանի (AUB) եւ Լիբանանեան Ամերիկեան Համալսարանի (LAU) ուսանողական հայկական ակումբներու անդամներուն գործօն դերակատարութիւնն ու ողջունելի աշխատանքը, որոնց որպէս արդիւնք կարելի կ'ըլլայ գոյացնել նկատառելի գումար՝ համալսարաններու հայ թէ օտար ուսանողներու կատարած նուիրատուութիւններուն շնորհիւ:

ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բնականաբար, ինչպէս իւրաքանչիւր նախաձեռնութիւն՝ Հիմնադրամի Լիբանանի Գործադիր Մարմնի աշխատանքը կ'ազդուի երկրի քաղաքական, ապահովական, ընկերային եւ տնտեսական պայմաններէն եւ Մարմինը կ'ունենայ եկամուտի ելեւէջ: Ամէն տարի, մինչեւ վերջին պահը, դրամահաւաքներուն ճակատագիրը կ'ըլլայ անորոշ, իսկ ժողովուրդի ընդառաջման ակնկալութիւնները կ'ըլլան անստոյգ (ինչպէս էր պարագան 2007ին, երբ երկրի ապահովական կացութիւնը չէր ներեր միօրեայ դրամահաւաք կատարել):

Այլ դժուարութիւն մըն է, նոր նուիրատուներ գտնելու աշխատանքը՝ տրուած ըլլալով որ լիբանանահայ գաղութի նուիրատուները նոյն անհատներն են: Լիբանանահայութիւնը աշխուժ գաղութ է, նոյն անհատները ստիպուած են իրենց նիւթական ու բարոյական պարտականութիւնները կատարել մէկէ աւելի կազմակերպութիւններու, առաւել՝ «Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամին: Համայնքային կեանքէն դուրս ապրող հայերուն, կամ հայամէտ, հայասեր անհատներու

հասանելի դառնալու հարց գոյություն ունի, որուն վրայ կ'աւելնայ նուիրատուներու խոստումները գանձելու հարցը: Մարմինը կ'ապաւինի ժողովուրդին գիտակցութեան:

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

Վերոյիշեալ դժուարութիւնները յաղթահարելու համար, թերեւս ժամը հասած է ժողովուրդին դիմելու դարու՛ն լեզուով: Պարտադրուած պայմաններուն յարմարելով պէտք է աւելի՛ այժմեականանալ, ներկայ ժամանակի լեզուով խօսիլ, ի հարկին գործածել բջիջային հեռաձայններու կարճ պատգամներ եւ sms ուղարկելով նուիրատուութիւն կատարելու միջոցը օգտագործել: Կամ նոյնիսկ պատրաստել ինտելիքս հեռաձայններու յատուկ ծրագիրներ՝ smartphone appsը, որոնցմէ կարելի է ուղղակի նուիրատուութիւն կատարել:

Այս դժուարութիւններով հանդերձ, Մարմինը կը շարունակէ իր նուիրական գործը, ոչ միայն նեցուկ կանգնելով Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Արցախի տարածքին իրագործուող զանազան ծրագիրներու, այլեւ մեկնելով «Հօր Սփիւռքը երաշխիքն է հօր Հայրենիքին» սկզբունքէն:

«Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի Լիբանանի Գործադիր Մարմինը, իր կանոնագրին սահմանած իրաւասութեանց համաձայն, իր ներդրումը կը բերէ նաեւ զաղութի հայկական վարժարաններուն եւ լրատուամիջոցներուն՝ անոնց տրամադրելով իր տարեկան հասոյթէն խորհրդանշական գումարներ:

Շնորհիւ «Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի Լիբանանի Գործադիր Մարմնի որդեգրած այս աշխատելառճին, կարելի է հաստատել որ տարուէ տարի նուիրատուներու թիւը Լիբանանի տարածքին արձանագրած է զգալի աճ: Միւս կողմէ, հայ իրականութեան մէջ համահայկական այս դրամահաւաքները վերածուած են դրական երեւոյթի, որմէ անմասն չ'ուզեր մնալ մասնաւորաբար ներկայ երիտասարդութիւնը:

¹ “Aleppo Burns While We Fiddle: A Wake-up Call to All Armenians”, *The California Courier*, 7 Nov. 2012:

THE EXPERIENCE OF THE HAYASTAN ALL-ARMENIAN FUND
LEBANON CHAPTER EXECUTIVE COMMITTEE
(Summary)

Lorig Sabounjian-Dzadurian
lorsab@hotmail.com

The author, a member of the Hayastan All-Armenian Fund Lebanon Chapter Executive Committee, narrates that both the earthquake of north-western Armenia in 1988 and the proclamation of independent Armenia in 1991 created the ground for President Levon Ter-Petrossian to decree the establishment of the Hayastan All-Armenian Fund.

Sabounjian states that after the decree was issued a local Lebanese chapter executive committee was formed, based on the guidelines of the central by-laws of the Hayastan All-Armenian Fund. The Committee was composed of one representative from each of the traditional Armenian parties (the ARF, SDHP and ADL), the Armenian Apostolic, Catholic and Evangelical communities, the Catholicosate of the Great See of Cilicia, the AGBU, and the Armenian Relief Cross, as well as individuals of the community who were invited according to their expertise.

The author details the functioning of the local executive body, its meetings, its decision making process and the strong coordination and cooperation between the central body and the Lebanon chapter. She states how the projects to be funded are chosen, how the community is informed, how fund-raising and results are publicized and the means used to propagate this once-in-a-year project. Sabounjian reports on the amounts raised every year and the reasons behind the upward surge of the amount in certain years.

Finally, after arguing that the use of radio and publicly running the fund-raising campaigns through direct radio communications has led to an increase both in participants and the amounts raised, Sabounjian points to a number of new communication technologies that can and should be used to get better results in this one-day fund raising project.